

A CRISI DE LES ARTS PLÀSTIQUES A TARRAGONA

La crisi de les arts plàstiques a Tarragona no és un fenomen particular. Podem dir que Tarragona no és significativa pel que fa a les arts plàstiques, tampoc no està patint una crisi particular que no pateixi qualsevol altra ciutat i, no obstant això, ens interessa parlar-ne des d'aquí. El nostre univers personal supera el localisme, però l'origen esdevé ineludible.

En l'actualitat, l'expressió artística s'està produint en aquells llocs on la imatge, la comunicació visual, l'articulació de l'espai, la construcció de referències visuals o plàstiques, el llenguatge de les imatges, etc. són presents, sigui quin sigui l'estatus de consideració artística que se li atorgui conjunturalment. Els mitjans de comunicació audiovisuals, el cine, la publicitat de tota mena, el disseny d'objectes, el disseny gràfic, l'arquitectura, l'escenografia, i qualsevol altra forma o activitat visual que ho mereixi són activitats funcionals on es pot abocar, també, una intencionalitat artística i sol·licitar una mirada estètica. Probablement l'assimilació a la moda i l'esnobisme no són camins tan superficials com sembla a primera vista. Són més aviat les primeres aproximacions, els primers estadis d'accés a les claus del nostre temps i a la pròpia identitat. Cal, també, no oblidar que, els llenguatges de comunicació habituals de la majoria dels joves depenen, en bona part, de la utilització de les noves tecnologies i això els facilita una lectura franca i directa de les formes visuals contemporànies. Aquestes noves condicions: l'evolució constant dels marcs de referència, les noves formes de manifestació de les arts plàstiques, i les diferents qualitats de les noves generacions conformen la complexitat de l'art en l'actualitat.

• ELS MODELS DE GESTIÓ CULTURAL, allò que han de liderar les institucions d'una ciutat, no són cap secret. Els models estan en

boca de tothom i a l'abast de qualsevol. En tenim un bon exemple amb la proposta del Consell de les Arts, que ben segur ens interessa, i s'hauria de dotar de continguts i eficàcia. A manera d'exercici podríem generalitzar que a tot arreu els poders públics s'han d'ocupar, amb generositat, de tasques com:

- Donar viabilitat a les energies pròpies dels artistes del territori, desenvolupant polítiques en els àmbits dels ajuts als projectes artístics, de la difusió, de l'exhibició, de la dignificació de les activitats artístiques.

- Donar suport a les iniciatives particulars que generin una xarxa i una sensibilitat artística.

- Responsabilitzar-se del finançament de les polítiques culturals i del fet que aquest finançament arribi al final del seu objectiu, és a dir, a l'execució i difusió real i eficient dels projectes dels artistes.

- Col·laborar en una xarxa de relacions interlocals que faciliti la connexió i l'intercanvi d'espais d'exhibició per als artistes, de públic, d'activitats i d'agents en general.

- Garantir i promocionar la llibertat d'expressió i la competència i difusió de les idees.

- Creure i prestigiar la seva pròpia política.

Aquest darrer punt és imprescindible per poder realitzar els altres objectius. Dedicar recursos és la part tangible d'un projecte cultural, però no oblidarem la imaginació, empena i convicció, i per damunt de tot, el criteri que conforma el prestigi d'una iniciativa. Una sala d'exposicions és desitjada si la seva trajectòria avala la proposta de l'artista que exposa; i a l'inrevés, la sala d'exposicions assoleix prestigi si els artistes que hi exposen tenen nivell. D'aquesta manera queda clar que no es proposa que es regali res, sinó ben al contrari, les institucions han d'exhibir la seva exigència amb una estructura forta de

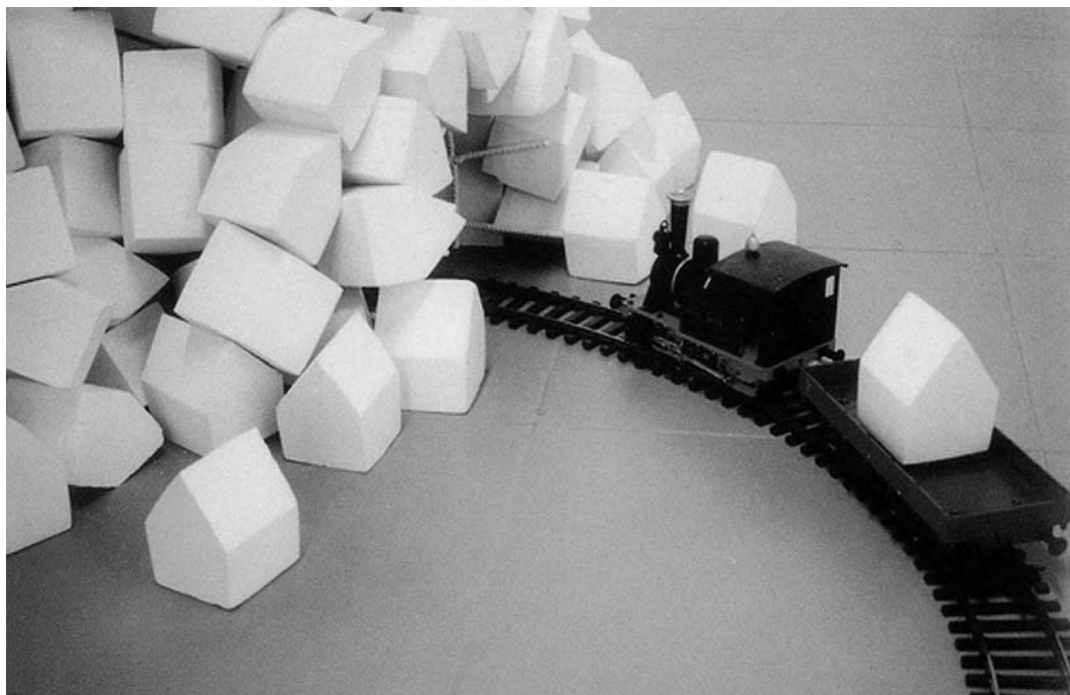
criteris i confiar en l'assessoria de tècnics que programin, avaluin i coordinin, amb independència i autonomia, els fets i manifestacions artístiques.

Les administracions han de vetllar, en definitiva, perquè ni per omissió ni per acció equivocada s'estronqui una iniciativa o es frustri una possibilitat d'evolució i progrés. Però el pitjor que ens pot passar és considerar que allò que hem de fer està escrit en algun lloc, i que hem de calcar el que s'ha fet en una altra ciutat. Per definició, cultura és identitat i diferència, i això val tant per a les persones com per a les propostes d'una col·lectivitat. L'opció cultural d'una ciutat com Tarragona passa per aprofitar les oportunitats que ens dona la conjuntura a les nostres especificitats. Donar-nos l'oportunitat de la sorpresa.

• LA DIFERENCIACIÓ CLARA ENTRE LA CULTURA POPULAR I LA CULTURA DE LES ARTS. És del tot anacrònic que avui es confonguin aquestes dues parts de la cultura, que normalment tenen finalitats completament diferents: la cultura popular està associada a la festa pagana i la religió, l'individu és una peça de la col·lectivitat i es fon en ella, i és tradicional i conservadora. La cultura de les arts, en canvi, es pretén civil, crítica, generadora de pensament i progressista. La imatge de l'artista és la de l'individu que lluita per la seva dignitat personal, i, com a conseqüència, per la col·lectiva. Les dues conflueixen molt poc i a més, sovint, es desprestigien mútuament. Tenen en comú que parlen de la identitat, tot i que en esferes gairebé excloents l'una de l'altra.

• LA GARANTIA DE LA CONTINUÏTAT I LA QUALITAT EN LA XARXA DE FORMACIÓ EN TOTS ELS NIVELLS EDUCATIUS. En el sistema educa-

tiu intervenen dos fronts molt significatius que determinen la realitat i les possibilitats de desenvolupament. D'una banda l'estructura dels plans educatius. La implantació dels estudis disponibles. En aquest apartat podem dir que hi ha tres nivells establerts: el de la formació en l'ensenyament obligatori i el batxillerat, el nivell dels estudis d'Art i Disseny, i els estudis universitaris de Belles Arts. Per comentar aquesta estructura d'estudis, s'ha de dir que a la ciutat de Tarragona tan sols un institut, el Martí i Franquès, imparteix el Batxillerat Artístic, i que resta encara molta feina en la consideració social per dignificar aquesta opció de batxillerat, aquí i arreu. Els estudis artístics de màxim nivell que es poden cursar a Tarragona són els que imparteix l'Escola d'Art i Disseny de la Diputació, Cicles Formatius de Grau Superior en les disciplines del disseny gràfic, la fotografia, la pintura, la il·lustració i la joieria. Aquests estudis, per les seves característiques, per l'estructura de disciplines professionals, pels objectius d'ensenyament i pels equipaments, imparteixen una formació que dota de recursos tècnics, metodologia i capacitació professional, però alhora aquests estudis es desenvolupen en la molt interessant disjuntiva de tenir, d'una banda, aquesta vocació clarament professionalitzadora en la disciplina corresponent i de l'altra, una vocació de lluita pel manteniment de l'espai artístic d'una manera més autònoma. En el currículum dels artistes del futur, cada dia amb més claredat s'imposarà la necessitat de completar la formació acadèmica universitària amb una altra de disciplinar diversa on la formació més tècnica donarà sentit i facilitarà el desenvolupament de l'especulació artística en uns determinats nivells de concreció i

Auferland, de Pomeran.

camp d'actuació. Respecte als estudis de Belles Arts només dir que és de tots coneguda la intenció de la URV d'implantar aquests estudis, que s'ha parlat de la possible col·laboració de l'Escola d'Art i Disseny en la seva implantació, aprofitant la seva experiència i vocació docent, però que a hores d'ara això encara no és una realitat. No cal dir que aconseguir aquests estudis a la nostra ciutat significaria una empenta importantíssima a l'activitat artística a tots els nivells.

D'altra banda, en el camp de l'ensenyament hem de parlar de la importància de les actituds, de l'interès i la implicació del professorat i d'altres agents que exerceixen tasques educatives i de referència en la formació dels joves artistes. No puc passar per alt aquest fet; per damunt dels nivells de les titulacions, els autèntics nuclis d'aprenentatge de l'art es desenvolupen al voltant de persones amb noms i cognoms, i per damunt d'aquest particular els artistes imposen el seu caràcter i determinació.

El receptor de formació artística el podem classificar en tres nivells: aquell qui té vocació i necessita d'una guia per desenvolupar i fer evolucionar la seva pràctica, aquell que necessita formació en una disciplina qualificada com a artística i que mentre aprèn la professió s'adona de les possibilitats d'aquesta i es descobreix a ell mateix amb capacitats creatives i, finalment, aquell que necessita d'una informació de primera mà amb la finalitat de conèixer l'art, sensibilitzar-se i participar-hi, però no necessàriament com a protagonista. Tenint en compte aquests tres punts de vista la rendibilitat de la formació no es fa difícil de mesurar; queda patent que es tracta d'una formació de vital importància que dignifica les persones i els pobles i que no podem deixar de potenciar.

• **EL FOMENT DE LA PROFESSIONALITZACIÓ.** Una de les assignatures pendents del col·lectiu de les arts visuals és el reconeixement de la seva tasca com una professió. Pot semblar que estigui reconeguda quan l'activitat artística es desenvolupa en l'àmbit d'una funció professional; però no ens enganyem, la integració del sentit i de la funció estètica en l'àmbit comercial o empresarial no acaba de funcionar. L'arquitectura, el disseny, la fotografia o qualsevol altra professió de vocació creativa troba moltes dificultats i incomprendiments davant dels constructors, publicistes i clients o consumidors d'imatges estereotipades.

• **ELS ESPAIS PER A L'ART CONTEMPORANI.** Hem de reclamar aquesta necessitat d'una manera clara. La continuïtat de l'activitat artística està vinculada directament a la possibilitat d'exposar, de mostrar l'obra de la manera que convingui. Els artistes necessiten poder produir i disposar de la resposta

del públic periòdicament. Fomentar una xarxa que possibiliti el repte de superar-se, de cremar les etapes satisfactòriament, i assolir una continuïtat és un mínim que permet que es consolidi l'activitat i que trajectòries personals arribin a una maduresa que massa sovint s'estronca davant la indiferència. Sembla que aquesta és una qüestió que s'hauria de normalitzar definitivament i des d'una perspectiva ambiciosa de llarga durada. Els espais que darrerament han actualitzat la seva activitat per a la funció d'exposar art contemporani, i que són vigents a Tarragona, són espais que no van ser pensats en origen per a aquesta activitat i que s'han hagut d'adaptar a aquesta funció. No es pot dir que no facin una tasca interessant però és del tot cert que, en el millor dels casos, programen en funció d'una oferta d'espai i un concurs de projectes expositius i no en funció d'un projecte propi.

– El Museu d'Art Modern de la Diputació, malgrat la seva denominació historicista, amb la seva oferta anual posa a concurs quatre exposicions per a l'art contemporani. El format de convocatòria oberta i la selecció de les propostes mitjançant un tribunal té la virtut de ser democràtic, però delega la responsabilitat programàtica a la circumstància de la demanda. La tasca més important del Museu d'Art Modern es desenvolupa en la recuperació i promoció dels artistes, actuals i anteriors, d'abast local.

– L'Antic Ajuntament ha generat una dinàmica molt adient d'exposicions d'artistes del nostre entorn amb un currículum que descobrirem com a molt important d'aquí un temps, perquè dibuixarà el mapa dels artistes d'aquests anys. L'Antic Ajuntament no és, però, una sala adequada per a l'exposició de l'obra; no està pensada per a aquesta funció, i ni tan sols adaptada malgrat els esforços que els artistes i els seus gestors realitzen per a cada una de les exposicions. L'èxit de la programació és un clar indicatiu de la necessitat de la funció que compleix i s'hauria de prendre nota que amb la dotació d'uns mínims recursos i ajudes a la producció, la dinamització de l'activitat artística pot ser molt eficient.

– La Delegació de Cultura de la Generalitat ha recuperat el darrer curs una política d'exposicions per a artistes joves amb l'esforç d'editar un catàleg digne i d'assumir la contrarietat que implica exposar en un vestíbul que no està pensat per això i que presenta dificultats de visió de conjunt i de concepció d'una obra unitària. L'oferta d'aquest espai aporta un esglai inicial molt necessari per a la promoció dels joves artistes.

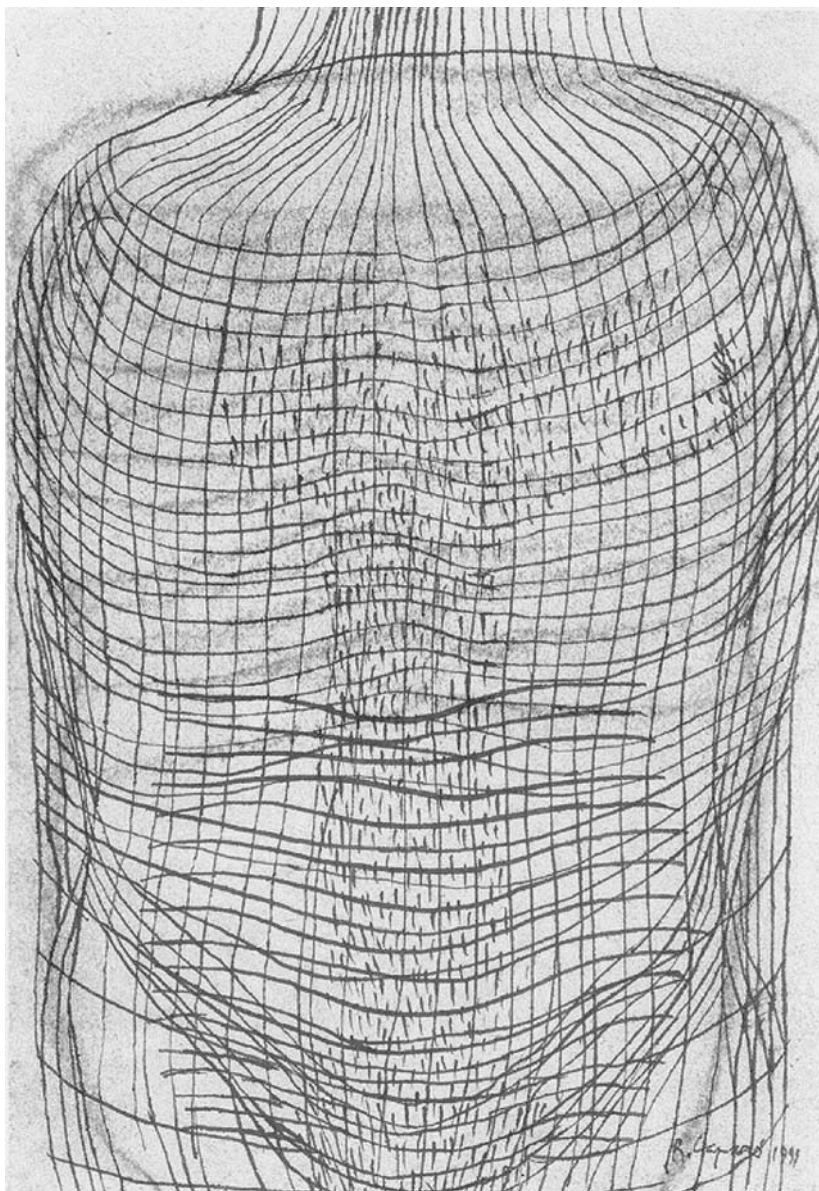
– El Port de Tarragona utilitza els *tinglados* per a diverses funcions expositives, en la seva majoria de caràcter artístic, i segueix una política institucional pròpia, i, alhora,

de col·laboració amb l'Ajuntament i d'altres institucions, com per exemple l'Escola d'Art i Disseny. Cal destacar el nivell, punyent, de la programació del Tinglado 2, que gestionat per l'equip de l'Ajuntament i amb la col·laboració significativa de Chantal Grande, presenta artistes internacionals d'actualitat que, si no fos per això, no tindríem la possibilitat de gaudir-ne a la nostra ciutat.

– La Caixa de Tarragona i La Caixa de Pensions disposen de sales per dur a terme una política d'exposicions proporcional a l'aposta cultural de les institucions a les quals donen imatge. La Caixa de Pensions ha presentat exposicions de producció externa i de caràcter itinerant i mediàtic d'un gran nivell.

– En l'àmbit privat no podem ressenyar res més que l'excel·lent (per interessant i infreqüent) trajectòria de la galeria Fòrum, dedicada exclusivament a la fotografia. Altres intents d'iniciativa privada i comercial no han passat d'esforços voluntariosos.

La sensació general és que totes aquestes institucions fan una tasca important, cadascuna des del seu àmbit, però sempre des d'una parcialitat, i que falta aquella que doni una resposta de conjunt a la problemàtica de les arts plàstiques de manera específica. Tarragona hauria de disposar d'un espai i projecte unitari, amb dedicació i responsabilitats específiques, per a l'art contemporani. La Generalitat va anunciar una proposta de descentralització de la seva política d'arts plàstiques, que avui es desenvolupa al 100% a Barcelona, i es va parlar de destinar l'edifici de la Chartreuse a aquesta finalitat. Aquest edifici es troba a la nostra ciutat en un lloc que requereix una regeneració. Introduir-hi un equipament com un possible futur Centre d'Art Contemporani de Tarragona –que podria ser compartit amb d'altres institucions culturals, per allò d'assolir una massa crítica de públic potencial– fóra molt interessant per vertebrar la ciutat. Pensem, salvant les distàncies, la importància que han tingut en aquest sentit el MACBA i el CCCB per al barri del Raval a Barcelona; la conjuntura és o ha estat propícia. Aquesta proposta o qualsevol altra, haurà de ser de vocació decidida vers l'art contemporani, amb una direcció autònoma i professional que impulsi un projecte tècnic i coherent, i amb prou finançament. Ha de disposar d'espais per a exposicions, diferenciats i amb objectius específics, i un ambició pla de comunicació pedagògic i de difusió. El centre no ha d'estar exclusivament dedicat a l'exposició d'arts plàstiques; ha de voler representar les idees de la modernitat en tota la seva complexitat, ha de ser també la casa de la teoria artística, del mestissatge tecnològic, de la ciència i la poesia, de la memòria, de la crítica, de les formes de comunicació, de la pedagogia, i de tots aquells

àmbits que finalment tenen a veure amb les arts visuals en el món contemporani. La proposta s'ha de desenvolupar des de l'inici amb aquests objectius, sense interferències, i ha de tenir l'ambició de convertir-se en un referent de l'activitat artística exterior per a la ciutat, ja que l'àmbit d'actuació hauria de ser internacional, el de les idees i propostes més universals en un món global.

Ecce homo, de Roger Caparrós.